

Rekabet Kurumu Başkanlığından,

REKABET KURULU KARARI

Dosya Sayısı : 2008-4-74 (Muafiyet)
Karar Sayısı : 08-33/422-148
Karar Tarihi : 15.5.2008

A. TOPLANTIYA KATILAN ÜYELER

10 **Başkan** : Prof. Dr. Nurettin KALDIRIMCI
Üyeler : Tuncay SONGÖR, M. Sıraç ASLAN,
Süreyya ÇAKIN, Mehmet Akif ERSİN,
Dr. Mustafa ATEŞ, İsmail Hakkı KARAKELLE

B. RAPORTÖRLER : Kerem TOMUR, Mehmet ÖZDEN, Recep GÜNDÜZ

**C. BİLDİRİMDE
BULUNAN**

20 : Şampiyon Filtre Pazarlama Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Temsilcisi: Elif GÖKDAĞ
Maya Akar Center No:100/10 Esentepe/İstanbul

D. TARAFLAR : - Şampiyon Filtre Pazarlama Ticaret ve Sanayi A.Ş.
Organize Sanayi Bölgesi 1. Cd. 31200 Sarıseki
İskenderun/Hatay
- Güçlü Filtre Pazarlama Sanayi Ticaret Ltd. Şti.
Cesur Sk. No:39 Seyrantepe/İstanbul

30 **E. DOSYA KONUSU:** **Şampiyon Filtre Pazarlama Ticaret ve Sanayi A.Ş.**
(Şampiyon Filtre)'nin akdetmiş olduğu Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi'ne
menfi tespit belgesi verilmesi veya muafiyet tanınması talebi.

F. DOSYA EVRELERİ: Kurum kayıtlarına 27.3.2008 tarih, 1894 sayı ile giren başvuru üzerine düzenlenen 2.5.2008 tarih, 2008-4-74/MM-08-KT sayılı Menfi Tespit/Muafiyet Ön İnceleme Raporu 9.5.2008 tarih, REK.0.08.00.00-130/120 sayılı Başkanlık Önergisi ile 08-33 sayılı Kurul toplantısında görüşülerek karara bağlanmıştır.

G. RAPORTÖRLERİN GÖRÜŞÜ: İlgili Raporda,

40 - "Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi'nin 2005/4 sayılı "Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği" dışında kalan tarım, hafriyat ve iş makinelerine yönelik ürünler bakımından 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyet Tebliği'nden yararlanabileceği,

- 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamına giren ürünler bakımından ise, bildirim konu Sözleşme'nin 3.6. maddesinde yer alan, *"Bayi, sözleşme süresince belirtilen sözleşme konusu ürünler ve madde 1.2'de belirtildiği üzere listeye eklenerek, genişletilebilecek ürünlerle rekabet halinde bulunan ürünlerin, üretimini, ithalatını, dağıtımını, teşhirini ve satışını yapmayacağını, muvazaalı olarak bu yükümlülüğünü ihlal etmeyeceğini kabul ve taahhüt eder"* şeklindeki hüküm dışındaki sözleşme hükümlerinin 2005/4 sayılı Tebliğ'in sağladığı muafiyetten yararlanabileceği,

- Sözleşme'nin 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde düzenlenen, bir anlaşmaya muafiyet verilebilmesi için gerekli koşulları sağladığı anlaşıldığından, sözleşmenin Kanun'un 5. maddesinin sağladığı bireysel muafiyetten yararlanabileceği,

görüşüne yer verilmiştir.

H. İNCELEME VE DEĞERLENDİRME

H.1. İlgili Pazar

H.1.1. Ürün Pazarı

Bildirim konusu sözleşme; Şampiyon Filtre'nin imal veya tedarik ettiği ürünlerin dağıtımının yapılmasını, satılmasını, bu amaçlarla bulundurulmasını ve teşhir edilmesini düzenlemektedir. Şampiyon Filtre otomotiv, tarım, iş makineleri ve ticari amaçlı otobüs ve kamyon gruplarının yenileme pazarlarına yönelik olarak yağ, yakıt, hava ve hidrolik filtreleri üretmektedir. Dolayısıyla muafiyet başvurusuna konu olan dikey anlaşmanın etkili olduğu ilgili ürün pazarının "Motorlu taşıtlar pazarlarına yönelik olarak üretilen yağ, yakıt, hava ve hidrolik filtreleri pazarı" olarak belirlenebileceği düşünülebilir. Fakat ürün gamında 2005/4 sayılı Tebliğ'in kılavuzunda yer alan "motorlu taşıt" tanımı dışında kalan araçlar için üretilen filtrelerin de yer aldığı görülmektedir. Bu nedenle yukarıda yer verilen pazar tanımı motorlu taşıtlar tanımı içine girmeyen araçlar için üretilen filtreleri, en azından tanımsal olarak, kapsam dışı bırakacaktır. Öte yandan söz konusu ürünler üretim teknolojisi bakımından çok benzer özellikler taşımakta ve birçok ürün her iki gruptaki araçlarda da kullanılabilir. İki ürün grubu için "arz ve talep ikamesi" söz konusudur. Bu nedenle, ilgili pazarı motorlu taşıtlar tanımı içine giren ve girmeyen tüm araçlar için üretilen filtreleri kapsayacak şekilde, "Kara taşıtlarına yönelik olarak üretilen yağ, yakıt, hava ve hidrolik filtreleri pazarı" olarak tanımlanmıştır.

H.1.2. Coğrafi Pazar

Söz konusu Sözleşme'nin, Şampiyon Filtre tarafından Türkiye genelinde niceliksel seçim kriterleriyle bir dağıtım ağı kurulmasına ilişkin olması nedeniyle, ilgili coğrafi pazar "Türkiye Cumhuriyeti Sınırları" olarak tespit edilmiştir.

H.2. Yapılan Tespitler ve Hukuki Değerlendirme

H.2.1. Bildirim Konusu Sözleşme

24.3.2008 tarihinde Şampiyon Filtre ile Güçlü Filtre Pazarlama Sanayi ve Ticaret Ltd. Şti. arasında imzalanarak, aynı tarihte yürürlüğe giren "Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi"nin konusu, "İşbu sözleşme; Şampiyon'un imal ve tedarik ederek Türkiye sathında dağıtımını üstlendiği Ürünlerin bayi tarafından münhasır olarak Ek:1'de belirlenen yetkili satış bölgesinde dağıtımının yapılmasını, satılmasını, bu amaçla bulundurulmasını ve teşhir edilmesi konusunda tarafların karşılıklı hak ve yükümlülüklerini düzenlemektedir. Şampiyon'un Sözleşme'nin imzalaması anında sağlayıcısı olmadığı ve fakat ilerleyen zamanlarda üretimini ve/veya dağıtımını tedarik ederek dağıtımını yapacağı ürünler de işbu sözleşmenin konusu haline gelecektir." şeklinde ifade edilmiştir.

Ayrıca, "Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi"nin inceleme bakımından önemli olan bazı maddelerine aşağıda yer verilmiştir:

"2. işbu sözleşme aşağıda belirtilen tarihte yürürlüğe girmesinden itibaren 5 (beş) yıl süreli olarak geçerli olacaktır. Şu kadar ki, taraflar, sözleşmenin sona ermesinden en az 6 ay öncesinde, karşılıklı mutabakat ile Sözleşme'yi sona erdirmeye karar vermez ise Sözleşme kendiliğinden 1 (bir) yıl uzar. Bu hüküm karşılıklı tarafların objektif ve haklı sebebe dayalı olarak tarafların sözleşmeyi tek taraflı feshetme haklarını sınırlandırmaz. "

"3.1. Bayi, şampiyon'un sağlayıcısı olduğu anlaşma konusu malları kendisi için belirlenen ve listelenen bölgede, müşterilerin yeniden satış yapmaları veya verdikleri hizmetlerde kullanmaları amacıyla dağıtımını yaparak satmayı, satışını arttırmak için bölge potansiyelini değerlendirecek organizasyonu kurmayı kabul ve taahhüt eder."

"3.2. Bayi, listelenen diğer bayilerin dışında kalan yerlerde aktif satış yapabilecektir. Şu kadar ki, söz konusu bölgelerin münhasır olarak başka bir bayiye verilmesi ve bunun bayiye duyurulması durumunda bu bölgelerdeki satışlarını derhal durduracaktır. Bayinin kotaları sadece kendisine verilmiş bölgeler için geçerli olacaktır."

"3.3. bayi, işbu sözleşme konusu ürünleri aktif olarak pazarlayıp dağıtmayı taahhüt ettiği ve yetkilendirildiği bölge sınırları dışında, Şampiyon'un ilişki içinde bulunduğu diğer münhasır bayilere tahsis edilmiş bölgelerde her ne nam ve unvan altında olursa olsun hiçbir surette aktif ticaret faaliyetlerinde bulunmayacağını, müşteri aramayacağını, depo-şube-gezici araç gibi her ne nam altında olursa olsun ek birim oluşturmayacağını ve bu yükümlülüğünü muvazaa oluşturacak şekilde başkaları aracılığıyla veya sair biçimlerde ihlal etmeyeceğini kabul ve taahhüt eder..."

"3.6. bayi, sözleşme süresince belirtilen sözleşme konusu ürünler ve madde 1.2'de belirtildiği üzere listeye eklenerek, genişletilebilecek ürünlerle rekabet halinde bulunan ürünlerin, üretimini, ithalatını, dağıtımını, teşhirini ve satışını yapmayacağını, muvaazalı olarak bu yükümlülüğünü ihlal etmeyeceğini kabul ve taahhüt eder. Bu sınırlama Bayinin doğrudan veya dolaylı olarak kontrol ettiği veya kontrolü altında bulundurduğu tüm teşebbüsler için de geçerlidir."

130 "3.11. Bayi, Şampiyon tarafından talep edilmesi durumunda stok yükümlülüğünün yerine getirilip getirilmediği hususunun denetlenebilmesi için stok ambarları ve araçları gibi tesislerinin kontrolünde Şampiyon'a yardımcı olacaktır."

"3.13. bayi, sözleşmeye uygun olarak yıllık alım hedeflerini yerine getirecektir."

"4. Şampiyon'un yükümlülükleri;

...

4.2. Operasyon ve organizasyonla ilgili bilgi desteği sağlayacak,

4.3. Bildirilen teknik problemlerin çözümünde yardımcı olacak,

4.4. Gerekli görülecek bilgisayar sistemleri (FOND, Spids, Outlook v.b.) vasıtasıyla bayiye gerekli bilgi akışını sağlayacak,

...

140 4.6. Bayinin uygulaması zorunlu olan mağaza dış yüzey görselleri, gerekli kurumsal kimlik, araç giydirme, tabela ve dekor ile ilgili bilgi sağlayacak ve maliyetleri Şampiyon tarafından karşılanmak üzere, bunların temini ve uygulaması için destek olacak,

...

4.9. bayi personeline gerekli gördüğü satış geliştirici eğitimlerin verilmesini sağlayacaktır."

150 "5. ŞAMPİYON, BAYİ'nin münhasır bölgesi içinde bulunan otomotiv ve hafriyat araçları üreticilerinin Yetkili Servisleri'ne, Türkiye genelinde yaygın olan ve quick-fit olarak tabir edilen franchising sistemlerinin bölgede yer alan mensuplarına (hızlı servis atölye üyelerine), OEM üreticilere, araç kiralama şirketlerinin ve filo müşterilerinin servis birimlerine doğrudan satış ve dağıtım yapmaya yetkilidir. Bu yetki BAYİ tarafından münhasır bölge ihlali iddiasına konu edilemez. ŞAMPİYON, özel bilgi ve iletişim gerektiren bu tür satış faaliyetlerini, koşullarını sağlaması halinde zaman içinde BAYİ'ye devretmeyi amaçlamaktadır. ŞAMPİYON, Kurumsal satış faaliyetlerinin BAYİ tarafından üstlenilebilmesini temin etmek için BAYİ'den eğitim amaçlı personel bulundurmasını talep edebilir. Ancak ŞAMPİYON bu hakkı hiçbir surette bölgesi içinde BAYİ ile rekabet etme amacıyla kullanmayacaktır."

160 "6. Sözleşme dönemi için planlanan alımlar, Bayinin yetkilendirdiği bölgenin potansiyeli göz önünde bulundurularak, pazarın gelişimine uygun biçimde Şampiyon ile bayi tarafından müştereken belirlenir ve işbu sözleşmenin ayrılmaz parçası niteliğindeki İş Planı'nda kayıt ve imza altına alınır...

Şampiyon Bayinin hedeflerine ulaşmakta yıllık hedefinin % (...)’sinden daha fazla geride kalması halinde veya iki yıl üst üste yıllık hedeflerine ulaşmakta toplam %(...)’un üzerinde geride kalması halinde derhal, haklı sebeplerle sözleşmeyi fesh edebilir veya Bayinin yetkilendirildiği bölge sınırlarını daraltabilir..."

"9.1. Yukarıda açıklanan sebepler doğrultusunda, bayi, Şampiyon'un düzenleyeceği eğitimlere Şampiyon'un talep edeceği sayı ve nitelikte personelinin katılmasını sağlamakla mükelleftir. Gerekli katılımın üst üste iki kere

170 sağlanmaması halinde bayi, personel başına günlük (...) USD (Amerikan doları) cezai şart ödemeyi kabul eder...”

“10. BAYİ, işbu Sözleşme’den kaynaklanan hak ve yükümlülüklerinin herhangi bir gerçek ya da tüzel kişiye devri ancak Şampiyon’un yazılı izni ile gerçekleştirilebilir.

Şampiyon tüm hak ve yükümlülükleriyle birlikte işbu Sözleşmeyi, sözleşme şartlarına uyma yükümlülüğü getirerek üçüncü kişilere serbestçe devredebilecektir.”

“14.2. Bu sözleşmeye veya kanunlara göre yapılacak fesih bildirimini, feshin gerekçelerini detaylı ve objektif olarak gösterecek şekilde yazılı bir bildirimle yapılır.”

180 “17. Şampiyon’un haklı sebeplerle işbu sözleşmeyi tek tarafı olarak feshetmesi veya Bayi’nin iş bu sözleşmeyi, sözleşme süresi içinde haksız nedenle tek tarafı olarak feshetmesi veya bu sözleşmede belirtilen iş yerinde zorunlu neden olmadan faaliyetlerini durdurması, sözleşmeye aykırı faaliyetlerde bulunması halinde veya işbu sözleşme ile sınırları belirlenmiş coğrafi alan dışında aktif satış faaliyetlerinde bulunması durumunda ŞAMPİYON’a içinde bulunulan yıla ilişkin alım hedefi tutarının % (...)’u kadar ceza-i şart ödemekle yükümlüdür. ŞAMPİYON anılan ceza-i şartı işbu sözleşme ile tevdi edilecek teminat mektubu bedelinden dahi tahsil hakkına sahip olacaktır.”

190 “19.1. Tarafların, bu sözleşmeden doğacak ihtilafların halli için birlikte belirleyecekleri bir hakeme gitmeleri mümkündür, bununla birlikte, hakeme gitme hakkı tarafların Mahkemeye başvuru haklarını engellemez.”

H.2.2. Değerlendirme

H.2.2.1. Sektöre İlişkin Genel Değerlendirme

200 Filtre; otomotiv, tarım, iş makineleri ve ticari amaçlı otobüs ve kamyon gruplarının yenileme pazarlarına yönelik olarak üretilen bir yedek parçadır. Filtre pazarında ürün çeşidi oldukça yüksektir. Farklı araçların motor sistemlerinin birbirlerinden farklı teknik ölçü ve niteliklerde olması, yıllar itibarıyla değişen modelleri nedeniyle ayrıca bir ürün gamı değişikliği olması hava, yakıt ve motor yağlarına yönelik filtrelere ilişkin pazarda 2.000 ürünün yer almasına neden olmaktadır.

Piyasada filtre üretiminde bulunan 50 civarında teşebbüs bulunmaktadır. Söz konusu teşebbüslerden dört teşebbüs üretim kapasiteleri bakımından büyük ölçekli teşebbüsler iken, geriye kalan teşebbüsler daha küçük ölçekli işletmelerdir.

İlgili pazardaki en büyük beş teşebbüsün pazar payları şöyledir:

FİRMA ADI	PAZAR PAYI
Fil Filtre Ltd. Şti.	% (...)
Asaş Filtre Sanayi ve Ticaret A.Ş	% (...)
Şampiyon Filtre Pazarlama San. Ve Tic. A.Ş	% (...)
On Filtre Ltd. Şti.	% (...)

Otlaş Oto Lastikleri Tevzi A.Ş- Mann filtre Distribütörü	% (...)
--	---------

Sektörün geriye kalan kısmında ise oldukça küçük pazar paylarına sahip olan çok sayıda üretici mevcuttur. Öte yandan filtre sektörü yerli üreticilerin yanı sıra özellikle Çin menşeli ürünlerin ithalatına açık bir sektördür.

- 210 Sektöre dair dikkat çeken önemli bir husus “gezici bayilik” sistemidir. Filtre üretiminde bulunan teşebbüslerin tamamı ülke genelinde örgütlenmiş sistematik bir dağıtım ağına sahip olmayıp, filtre ürünlerinin pazarlama, satış ve dağıtım operasyonları gezici bayiler aracılığıyla gerçekleştirilmektedirler. Gezici bayiler, Filtre endüstrisinin dağıtım faaliyetlerinde en önemli rolü oynayan, bir veya birden çok taşıt ile hemen hemen tamamı İskenderun bölgesinde bulunan fabrikalardan konsinye, peşin ödeme veya vadeli ödeme biçiminde değişebilen teslim şartlarıyla sözleşmesiz olarak teslim aldığı ürünleri, belirsiz bir pazarlama stratejisi dahilinde, Anadolu ve Trakya’nın farklı bölgelerinde filtre satışı alanında faaliyet gösteren tüccarlara ve servislere satan pazarlama ve dağıtım birimleridir.
- 220 Bildirim Formu’nun 2.2. maddesinde ifade edildiği üzere; söz konusu sistem yeni pazar arayışı, müşteri şikâyetlerinin geri bildirim, müşteri profillerine ulaşarak pazarlama programlarının hazırlanması gibi etkin bir dağıtım sisteminde olması gereken birçok fonksiyonun gerçekleştirilmesini güçleştirmektedir.

H.2.2.2. Sözleşme’nin 2002/2 ve 2005/4 sayılı Tebliğler Kapsamında Değerlendirilmesi

Bildirime konu sözleşmede yer alan ürünlerin 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamına giren motorlu taşıt araçlarına yönelik olanları olduğu gibi; 2005/4 sayılı Tebliğ dışında kalan tarım, hafriyat ve iş makinelerine yönelik olanları da içermesi sebebiyle, Sözleşme bu tebliğler kapsamında incelenmiştir.

- 230 **H.2.2.2.1. Şampiyon Filtre Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi’nin 2002/2 sayılı Tebliğ Kapsamında Değerlendirilmesi**

2002/2 sayılı Tebliğ’in 2. maddesinde; üretim veya dağıtım zincirinin farklı seviyelerinde faaliyet gösteren iki ya da daha fazla teşebbüs arasında belirli mal veya hizmetlerin alımı, satımı veya yeniden satımı amacıyla yapılan anlaşmaların (dikey anlaşmalar) Tebliğ’de belirtilen koşulları taşıması kaydıyla, Kanunun 4. maddesindeki yasaklamadan Kanun’un 5. maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulacağı belirtilmiştir.

- 240 İlgili malların dağıtım ve satışını düzenleyen Şampiyon Filtre Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi bu niteliği itibarıyla bir dikey anlaşma mahiyetinde olup, 2002/2 sayılı Tebliğ’de yer alan grup muafiyetinden yararlanabilmesi için gerekli koşulları sağlamalıdır.

2002/2 sayılı Tebliğ ile sağlanan muafiyet, sağlayıcının dikey anlaşma konusu mal veya hizmetleri sağladığı ilgili pazardaki pazar payının %40’ı aşmaması durumunda uygulanır. Daha önce de belirtildiği üzere, Şampiyon Filtre’nin 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamına giren ürünlerin de dahil edildiği ilgili pazardaki pazar payı % (...) olup, Tebliğ’de belirtilen sınırın oldukça altındadır. Bu pazar tanımı içinde

250 her iki tebliğ kapsamına giren mallar ayrıştırıldığında söz konusu pazar payının daha da düşeceği göz önüne alındığında, sözleşmenin 2002/2 sayılı Tebliğ'de belirtilen ön koşulu sağladığı açıktır.

2002/2 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinde düzenlenen, anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaran sınırlamalara Şampiyon Dağıtım Bayileri Sözleşmesi hükümlerinde yer verilmediği görülmektedir.

260 Öte yandan Tebliğ'in 5. maddesi rekabet etmeme yükümlülüğünü düzenlemektedir. Tebliğ'in 5. maddesinin (a) fıkrasına göre alıcıya getirilen belirsiz süreli veya süresi beş yılı aşan rekabet etmeme yükümlülüğü; (b) fıkrasına göre, anlaşmanın sona ermesinden sonraki döneme ilişkin olarak, alıcıya getirilen, mal ya da hizmet üretmesini, satın almasını, satmasını ya da yeniden satmasını yasaklayan doğrudan ya da dolaylı herhangi bir yükümlülük; (c) fıkrasına göre ise, seçici dağıtım sistemi üyelerine getirilen, belirlenmiş rakip sağlayıcıların markalı ürünlerini satmama yükümlülüğü içeren sözleşme hükümlerine Tebliğ ile sağlanan muafiyet uygulanmaz.

270 Sözleşmenin ilgili hükümleri göz önüne alındığında; 3.6. maddesinde yer alan *"baya, sözleşme süresince belirtilen sözleşme konusu ürünler ve madde 1.2'de belirtildiği üzere listeye eklenerek, genişletilebilecek ürünlerle rekabet halinde bulunan ürünlerin, üretimini, ithalatını, dağıtımını, teşhirini ve satışını yapmayacağını, muvazaalı olarak bu yükümlülüğünü ihlal etmeyeceğini kabul ve taahhüt eder. Bu sınırlama Bayinin doğrudan veya dolaylı olarak kontrol ettiği veya kontrolü altında bulundurduğu tüm teşebbüsler için de geçerlidir."* hükmü ile bayilere açık bir şekilde rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmiştir. Fakat Sözleşme 5 (beş) yıllık olarak düzenlenmiş, bir başka deyişle beş yıldan daha fazla rekabet etmeme yükümlülüğü getirilmemiştir. Öte yandan Sözleşme'de alıcıya sözleşme sonrası döneme ilişkin olarak mal ya da hizmet üretmesine, satın almasına, satmasına dair herhangi bir doğrudan yada dolaylı sınırlama getirilmediği gibi rekabet etmeme yükümlülüğünde rakip sağlayıcıların tamamının ürünleri kapsanmıştır. Bu bağlamda sözleşme hükümleri Tebliğ'in 5. madde hükümlerine de uygundur.

280 Tüm bu hususlar göz önüne alındığında, Sözleşme'ye konu olan ürün yelpazesi içinde 2005/4 sayılı Tebliğ dışında kalan tarım, hafriyat ve iş makinelerine yönelik ürünler bakımından, Sözleşme'nin 2002/2 sayılı Tebliğ kapsamında grup muafiyetinden yararlanabileceği kanaatine varılmıştır.

H.2.2.2.2. Şampiyon Filtre Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi'nin 2005/4 sayılı Tebliğ Kapsamında Değerlendirilmesi

290 2005/4 sayılı Tebliğ'in "Kapsam" başlıklı 2. maddesinde, *"Yeni motorlu taşıtların, bunların yedek parçalarının tamir ve bakım hizmetlerinin alımı, satımı veya yeniden satımı konulu dikey anlaşmalar, dikey sınırlamalar içermeleri halinde bu Tebliğ'de düzenlenen koşullara uymak kaydıyla, Kanun'un 4 üncü maddesindeki yasaklamadan Kanun'un 5 inci maddesinin üçüncü fıkrasına dayanılarak grup olarak muaf tutulmuştur."* hükmü yer almaktadır. Bu bağlamda, bildiri yapılan

Sözleşme motorlu taşıtlar tanımı içine giren nitelikte ürünler barındırdığından 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamında da incelenmiştir.

300 Mezkur Tebliğ'in 4. maddesi grup muafiyetinin uygulanması için anlaşmaların uyması gereken genel koşulları belirlemektedir. Bu çerçevede, ilk olarak muafiyetin uygulanmasını belirli pazar payı eşiklerine bağlayan hükümler yer almaktadır. Buna göre; Tebliğ'de muafiyet hükümlerinin motorlu taşıt veya yedek parça ya da bakım ve onarım hizmeti pazarına yönelik olarak sağlayıcının payının %30'u; motorlu taşıtların dağıtımı için niceliksel seçici dağıtımın tercih edildiği durumlarda ise %40'ı geçmemesi durumunda Tebliğ uygulanabilmektedir. Sözleşme'nin 3.1., 3.2. ve 3.6. maddeleri göz önüne alındığında niceliksel seçici dağıtım sisteminin benimsendiği görülmektedir. Şampiyon Filtre'nin ilgili pazardaki pazar payı % (...) olup, Tebliğ'de niceliksel dağıtım sistemi için belirtilen sınırın oldukça altındadır. Dolayısıyla Sözleşme 2005/4 sayılı Tebliğ'in niceliksel dağıtım sistemi için aranan bu ön koşulu sağlamaktadır.

310 Bildirime konu Bayilik Sözleşmesi'nin 2. maddesinde, *"işbu sözleşme aşağıda belirtilen tarihte yürürlüğe girmesinden itibaren 5 (beş) yıl süreli olarak geçerli olacaktır. Şu kadar ki, taraflar, sözleşmenin sona ermesinden en az 6 ay öncesinde, karşılıklı mutabakat ile Sözleşme'yi sona erdirmez ise Sözleşme kendiliğinden 1 (bir) yıl uzar. Bu hüküm karşılıklı tarafların objektif ve haklı sebebe dayalı olarak sözleşmeyi tek taraflı feshetme haklarını sınırlandırmaz."* hükmü ve 10. maddesinde ise, *"Bayi, işbu Sözleşme'den kaynaklanan hak ve yükümlülüklerinin herhangi bir gerçek ya da tüzel kişiye devri ancak Şampiyon'un yazılı izni ile gerçekleştirebilir. Şampiyon tüm hak ve yükümlülükleriyle birlikte işbu Sözleşmeyi, sözleşme şartlarına uyma yükümlülüğü getirerek üçüncü kişilere serbestçe devredebilecektir."* hükmü getirilmiştir.

320 Söz konusu sözleşme maddeleri, 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinin üçüncü fıkrası kapsamında değerlendirilmesi gereken hükümlerdir. Anılan fıkranın (a) bendi dikey anlaşmadan doğan hak ve yükümlülüklerin, dağıtım sisteminde bulunan ve dağıtıcı (veya yetkili servis) tarafından seçilen bir başka dağıtıcıya (ya da yetkili servise) aktarılmasında sağlayıcının rızasının alınması gerektiği koşulunu düzenlemektedir. Bu bağlamda Sözleşme, 10. maddesi ile hak ve yükümlülüklerin aktarılmasına yazılı izin yoluyla imkân tanımaktadır. Aynı maddede düzenlenen, Şampiyon'un hak ve yükümlülüklerini devredebilmesinin ise ticari hayatın gereklilikleri kapsamında olduğu ve ilgili Tebliğ hükmüne aykırılık teşkil etmediği neticesine varılmıştır.

330 Tebliğ'in 4. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendinde ise, anlaşma süreleri ve buna bağlı olarak feshi ihbar süreleri düzenlenmektedir. Buna göre "en az" beş yıl süreli anlaşmalarda, "anlaşmanın sona ermesinden asgari altı ay önce" şeklinde düzenlenen feshi ihbar süresi, belirsiz süre için yapılan anlaşmalarda (istisnai haller saklı kalmak kaydıyla) iki yıl olarak düzenlenmiştir. Sözleşme'nin 2. maddesine bakıldığında, beş yıllık olarak düzenlenen sözleşmede feshi ihbar süresine (altı ay) uygun davranıldığı düşünülmektedir. Aynı maddede, yenileme hakkının kullanılmadığı durumlarda Sözleşme'nin kendiliğinden bir yıl uzayacağı belirtilmiştir. 2005/4 sayılı Tebliğ'in Kılavuz'unda *"4. maddenin üçüncü fıkrasının (c) bendinin 1 ve 2 numaralı alt başlıkları ile belirlenen, sözleşmelere ve tebligat*

sürelerine ilişkin asgari süreler ise yalnızca yeni motorlu taşıt sağlayıcıları ile bunların dağıtıcıları ya da yetkili servisleri arasındaki anlaşmalar için geçerli olup, diğer anlaşmalar için uyulması zorunlu bir koşul değildir.” ifadesi yer almaktadır . Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi'nde yeni motorlu taşıt sağlayıcısı gibi bir taraf bulunmadığı göz önünde bulundurularak, söz konusu hükmün Tebliğ'in 4. maddesinin üçüncü fıkrasının (c) bendine aykırılık taşımadığı kanaatine varılmıştır.

340

Anılan Tebliğ maddesinin son fıkrasına göre muafiyet, anlaşmanın her iki tarafa da anlaşmadan kaynaklanan yükümlülüklerin yerine getirilmesi ile ilgili olarak ortaya çıkan anlaşmazlıkları, tarafların mahkemeye başvuru hakkına halel getirmeksizin, bağımsız bir uzmana ya da hakeme götürme hakkı tanınması halinde uygulanır. Bildirime konu Sözleşme'nin 19.1. maddesinde tarafların, bu Sözleşme'den doğan ihtilafların halli için birlikte belirleyecekleri bir hakeme gitmelerinin mümkün olacağı, bununla birlikte, hakeme gitme hakkının tarafların Mahkeme'ye başvuru haklarını engellemeyeceği hususu düzenlenmiştir.

350

Yukarıda da analiz edildiği üzere; Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi 2005/4 sayılı Tebliğ'in 4. maddesinde belirlenen muafiyetin genel koşullarını karşılamaktadır.

2005/4 sayılı Tebliğ'in 5. maddesinde anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaracak uygulamalar sıralanmıştır. Bu uygulamalardan bir veya daha fazlasının anlaşmada yer alması halinde sadece ilgili yükümlülüğü içeren sözleşme maddesini değil, bir bütün halinde anlaşmayı Tebliğ'in sağladığı muafiyet kapsamı dışına çıkarmaktadır. Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi incelendiğinde, anlaşmaları grup muafiyeti kapsamı dışına çıkaracak hükümlere yer verilmediği tespit edilmiştir.

360

Öte yandan Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi'nin 3.6. maddesinde düzenlenen dağıtıcı bayinin sözleşme konusu ürünlerle rekabet halinde bulunan ürünlerin üretimini, ithalatını, dağıtımını, teşhirini ve satışını yapmayacağına dair rekabet etmeme yükümlülüğü 2005/4 sayılı Tebliğ'in 6. maddesi kapsamında düzenlenen özel hükümlerden biridir. Söz konusu özel hükümler, yeni motorlu taşıtların satışı, bakım ve onarım hizmetleri veya yedek parçaları bakımından muafiyet tanınmayacak yükümlülükleri düzenlemektedir. Dolayısıyla bahse konu sözleşme hükmü 2005/4 sayılı Tebliğ'in sağladığı muafiyetten yararlanamamakta olup, bu hüküm bireysel muafiyet değerlendirmesine tabi tutulmuştur.

370

Sonuç olarak, bildirim konusu Sözleşme'nin bayilere rekabet etmeme yükümlülüğü getiren 3.6. maddesi haricindeki diğer hükümlerinin, motorlu taşıtlar tanımına giren araçlara yönelik üretilen ürünler bakımından 2005/4 sayılı Tebliğ ile uyumlu olduğu ve muafiyetten yararlanabileceği kanaatine varılmıştır..

H.2.2.2.3. Bireysel Muafiyet Değerlendirmesi

Bildirim Formu'nda Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi'ne dair bireysel muafiyet talebinde de bulunulmuştur.

380 4054 sayılı Kanun'un 5. maddesinde sayılan koşulların tamamının varlığı halinde teşebbüsler arası anlaşma, uyumlu eylem ve teşebbüs birlikleri kararlarının 4. madde hükümlerinin uygulanmasından muaf tutulmasına karar verilebilir. Bu koşullar ilgili maddede şu şekilde düzenlenmiştir:

- a) Malların üretim veya dağıtımı ile hizmetlerin sunulmasında yeni gelişme ve iyileşmelerin ya da ekonomik veya teknik gelişmenin sağlanması,
- b) Tüketicinin bundan yarar sağlaması,
- c) İlgili piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kalkmaması,
- d) Rekabetin (a) ve (b) bentlerindeki amaçların elde edilmesi için zorunlu olandan fazla sınırlanmaması.

a) Malların Üretim veya Dağıtımı ile Hizmetlerin Sunulmasında Yeni Gelişme ve İyileşmelerin ya da Ekonomik veya Teknik Gelişmenin Sağlanması

390 Muafiyet incelemesine konu olan Sözleşme'de amaçlanan husus, üretimden ziyade, dağıtımın gerçekleştirilmesinde ve hizmetlerin sunumunda gelişme ve iyileşmenin sağlanmasıdır. Bu aşamada pazar koşulları göz önünde bulundurularak, sözleşme hükümlerinin söz konusu amacı gerçekleştirmeye hizmet edip etmeyeceği ve bu muafiyet koşulunu sağlayıp sağlamadığı irdelenmiştir.

Bildirim konusu sözleşme ile gerçekleştirilmek istenen temel amaç sektörde mevcut "gezici bayilik" sistemi yerine belirli coğrafi pazarlarda münhasırlık verilmiş bölge dağıtım bayileri kurmaktır. Gezici bayiler; bir veya birden çok taşıt ile fabrikalardan konsinye, peşin ödeme veya vadeli ödeme biçiminde değişebilen 400 teslim şartlarıyla, sözleşmesiz olarak teslim aldığı ürünleri belirsiz bir pazarlama stratejisi dâhilinde, farklı bölgelerde filtre satışı alanında faaliyet gösteren tüccarlara ve servislere satan pazarlama ve dağıtım birimleridir. Bu sistem pazarda faaliyet gösteren büyük üretim kapasitesine sahip tüm teşebbüslerce kullanılmakta olup, bu nedenle sektörde yağ, lastik gibi otomotiv yedek parça üreticilerinden farklı olarak ülke genelinde örgütlenmiş modern bir dağıtım bayiliğinden bahsetmek mümkün değildir. Firmalar tüketimin yoğun olduğu coğrafi pazarlarda bölge müdürlükleri kurmakta, pazarın geri kalanı için ise gezici bayilerden yararlanmaya devam etmektedirler.

410 Gezici bayiler sektördeki firmaların nakit akışlarının önemli bir bölümünü karşılamakla beraber filtrelerin pazarlama ve dağıtımlarında bir takım yapısal sorunlara da yol açmaktadırlar. Her şeyden önce gezici bayiler belirli bir plan dâhilinde çalışmamakta böylece alıcılara sunulan hizmette belirgin bir kalite ve düzen sorunu yaşanmaktadır. Gezici bayilerin faaliyet gösterdikleri alanlarda yeni pazar arayışı, müşteri şikayetlerinin geri bildirimini, müşteri profillerine erişilerek pazarlama programlarının hazırlanması gibi önemli bir çok fonksiyon yerine getirilememektedir. Öte yandan Bildirim Formu'nda gezici bayi satış elemanlarının etkin şekilde denetiminin mümkün olmaması nedeniyle standart dışı üretilen ürünlerin de kendi ürünleriyle birlikte satılmasının engellenemediği ifade edilmektedir.

420 İncelenen Sözleşme ve ilişiginde bulunan Protokol ile, yukarıda özetlenen ve modern dağıtım ve pazarlama anlayışından uzak yapı orta vadede değiştirilmek ve sektöre yenilik getirmek amaçlanmaktadır. Bu bağlamda, ürünlerin tamamının belirli bir bölgedeki dağıtıcıya sağlanması düşünülmekte ve alım tutumları birbirinden farklı olan tüm müşterilere erişilmesi suretiyle daha sistemli bir pazarlama ve satış stratejisi izlenmesi planlanmaktadır. Sözleşme'nin sağlayıcının yükümlülüklerini düzenleyen 4. maddesinde Şampiyon; operasyon ve organizasyonla ilgili bilgi desteği sağlama, bildirilen teknik problemlerin çözümünde yardımcı olma, gerekli görülecek bilgisayar sistemleri aracılığıyla 430 bayiye gerekli bilgi akışını sağlama, ürünler ile ilgili bilgi sağlama, tanıtım ve pazarlama ile ilgili materyalleri sağlama ve maliyetlerini karşılama gibi yükümlülükler üstlenmektedir. Sağlayıcı bunların yanısıra, bölge potansiyelinin en etkin biçimde kullanılmasına yardım etmek üzere "saha müdürü" desteği sağlamayı ve "Eğitim" başlığı altında ayrı bir sözleşme maddesi kapsamında yaptığı düzenleme ile bayi personeline gerekli gördüğü satış geliştirici eğitimleri vermeyi de taahhüt etmektedir.

Bu uygulamalar filtre dağıtımı alt pazarındaki hizmet sunumunda, sektörde daha önce olmayan standartların getirilmesi suretiyle iyileşme yaratma potansiyeli taşımaktadır.

440 Bu koşul altında son olarak önemli bir noktaya daha değinmekte fayda vardır: Yapılan bildirimde kurulacak bayilik sisteminde ilgili coğrafi pazarda daha önce başka otomotiv yedek parçaları dağıtımı gerçekleştiren bayilerden de yararlanılabileceği ifade edilmiştir. Böyle bir durumda üst pazardaki sağlayıcının zaten kurulu olan bir yapıdan faydalanmak suretiyle, köklü bir yatırım yapmayacağı ve değişiklik getirmeyeceği düşünülebilir. Fakat burada talep nitelikleri oldukça farklı ürün grupları için yapılacak yatırımlar söz konusu olacağı için, mukim bayilerden yararlanmak sadece operasyonel etkinlik sağlayacak ve alt pazarda getirilecek yeniliğin niteliğini etkilemeyecektir.

b) Tüketicinin Yarar Sağlaması

450 4054 sayılı Kanun'un 4. maddesi anlamında rekabeti sınırlayıcı etkileri olan bir anlaşmanın muafiyet alabilmesi için, yukarıda değinilen malların dağıtımı veya hizmetlerin sunulmasından elde edilen iyileşmenin tüketiciye yansıtılması gerekmektedir. Kanun'da tüketicinin yarar sağlamasının kıstasları tam olarak belirtilmemekle beraber, bunlar genellikle fiyatlardaki düşüş, satış sonrası hizmetlerde etkinliğin artması, ürün çeşitliliğinin artması, tüketicinin ürüne daha kolay ulaşabilmesi, malın arzında devamlılığın sağlanması olarak kabul edilmektedir.

460 Firma temsilcisi tarafından yapılan bildirimde, ilgili pazarda sağlayıcılar karşısında oldukça güçlü konumda bulunan gezici bayilerin yüksek kar marjlarıyla çalıştıkları ifade edilmektedir. Değerlendirilen Sözleşme kapsamında kurulmak istenen dağıtım sistemi, mevcut yapıdaki etkinsizliği bölge bayileri aracılığıyla gidereceği için, mevcut gezici bayi karlarının bir kısmının bayi yatırımlarının finansmanına, bir kısmının ise ürünlerin satış fiyatlarına yansması muhtemel görünmektedir.

Öte yandan söz konusu Sözleşme ile getirilen sistemde Şampiyon Filtre'nin bayilere sağlayacağı plan, bölgesel depolar, nitelikli personel ve teknik destekle alt pazarda hizmetler daha düzenli ve sistemli sağlanabilecektir. Bu bağlamda gereken hallerde tüketicilerden geri dönüşler sağlanabilecek, bu da satış sonrası hizmet etkinliğini arttıran bir yapı oluşturacaktır.

470 Bu koşul kapsamında, getirilecek bayilik sistemi ile -gezici bayilik sistemine göre- mal tedarikinde devamlılık daha sağlıklı biçimde gerçekleştirilebilecektir.

c) İlgili Piyasanın Önemli Bir Bölümünde Rekabetin Ortadan Kalkmaması

Muafiyetin verilmesinde aranan bu ilk olumsuz koşul dahilinde, piyasada bir yenilik getirilmesinin ve tüketicilerin bunlardan yaralanmasının piyasanın önemli bir bölümünde rekabetin ortadan kaldırılması pahasına yapıp yapılmadığı incelenmiştir. Bu kapsamda pazardaki giriş engelleri, pazar yapısı, hakim durumdaki firmanın varlığı, sözleşme kapsamında giriş engeli yaratılıp yaratılmadığı ve tüketici tercihlerinin ne ölçüde etkilendiği inceleme bakımından önem taşımaktadır.

480 Sektöre ilişkin değerlendirmeler kısmında da açıklandığı üzere ilgili piyasada filtre üretiminde bulunan 50 civarında teşebbüs bulunmaktadır. Söz konusu teşebbüslerden dördü üretim kapasiteleri bakımından büyük ölçekli teşebbüsler iken bunların pazar payları da sınırlıdır. Dolayısıyla söz konusu sektör çok sayıda firmanın faaliyet gösterdiği, yoğunlaşma oranının az olduğu ve hakim durumda firmanın bulunmadığı bir piyasadır.

İlgili ürün pazarına giriş önünde herhangi bir yasal engel bulunmamaktadır. Piyasaya giriş yapmak isteyen firmaların sadece otomotiv yedek parçalarına ilişkin TSE 16494 belgesine sahip olmaları gerekmektedir.

490 İlgili ürün piyasasına arz yönünden bakıldığında girişi kolaylaştıran bir unsur olarak arz ikamesinden bahsetmek mümkün görünmektedir. Şöyle ki; ilgili ürünün üretiminde kullanılan makinelerin diğer endüstrilerde de kullanılabilmesi, makinelerin ikinci el değerlerinden ötürü batık maliyetleri azaltmaktadır. Bu özellik bakımından filtre endüstrisine yeni girişler kolaylıkla yapılabilmektedir. Öte yandan farklı filtrelerin üretimi de aynı üretim bandı ve teknolojisi kapsamında yapıldığından farklı filtre üretimleri bakımından bir geçiş maliyeti yok denecek kadar azdır. Bu hususlar birlikte ele alındığında, piyasaya giriş engelinin bulunmadığı anlaşılmıştır.

500 İlgili pazara önemli sayılabilecek giriş engellerinin bulunmaması, çok sayıda teşebbüsün halihazırda faaliyet göstermesi, genel olarak filtre pazarının ithalata açık olması ve Şampiyon Filtre'nin pazardaki payının % (...) gibi (...) oranda bulunması sebepleriyle "Sözleşme"nin 3.6. maddesi ile getirilen "rakip ürünleri satmama yükümlülüğü"nü ilgili pazarda rekabeti önemli ölçüde azaltmayacağı sonucuna varılmıştır.

d) Rekabetin (a) ve (b) Bentlerindeki Amaçların Elde Edilmesi İçin Zorunlu Olandan Fazla Sınırlanmaması

Kanun'un 5. maddesinde öngörülen bu son koşul gereği, tüketicilere yansıtılan ekonomik gelişme ve iyileştirmenin elde edilmesinde rekabeti daha az sınırlayan

bir yöntem mevcut ise anlaşmaya muafiyet tanınamayacaktır. Bu bağlamda sağlayıcının piyasadaki pazar payı ve sağlanacak münhasırlığın yukarıdaki yararların elde edilmesi için gerçekten gerekli olup olmadığının analizi önemlidir.

- 510 Sözleşme'deki sağlayıcının toplam filtre üretim pazarı içindeki payının % (...) olması ve piyasanın yoğunlaşmış bir piyasa olmaması incelenen koşul açısından olumlu özellikler olarak değerlendirilebilir.

Sözleşmeye konu olan bölge bayiliklerinin kurulup etkin biçimde bölgelerinde faaliyet göstermeleri için filtre üreticileri tarafından know-how, işletme sermayesi ve teknolojik yardım yapılmalıdır. Söz konusu desteklerin firma tarafından yapılabilmesi için, yatırımların güvence altına alınması gerekmektedir. Öte yandan "bedavacılık" (free riding) sorunsalı teşebbüsler bakımından yatırım güdüsünü azaltan bir faktör olduğundan, ilgili pazar yapısı ve payı göz önünde bulundurularak, rakiplerin geliştirilen bu sistemlerden yararlanmasının engellenmesinin rekabeti gerektiğinden fazla kısıtlamadığı; bu nedenle sözleşme kapsamında getirilen rekabet etmeme yükümlülüğünün koşulu sağladığı neticesine varılmıştır.

Bu kapsamda son olarak değerlendirilmesi gereken nokta, cezai şartın varlığı ve bu cezai şartın bayilerin başka bir sağlayıcı ile çalışmasını ne ölçüde zorlaştırdığı, dolayısıyla geçiş maliyeti yaratıp yaratmadığıdır. Sözleşmelerde geçiş maliyetlerinin yaratılması bayilerin rakip teşebbüslere ulaşımını engellemekte, dolayısıyla pazarın kapatılması tehlikesini yaratmaktadır. Öte yandan cezai şartlar dikey anlaşmalar kapsamında sağlayıcıların bayilere yatırım yapmalarını sağlayan ve bunları güven altına alan hükümlerdir. Cezai şartların bu iki sonucu arasındaki denge ilişkisi, yatırımların geri dönüşünü sağlamaktan öteye geçen cezai şartların varlığına izin verilmemesi suretiyle çözülmektedir.

Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi'nin 17. maddesinde sözleşmenin haklı nedenlerle sağlayıcı tarafından feshi veya bayi tarafından sözleşme ihlalleri hallerinde yıllık alım miktarının %(...)'u kadar cezai şart öngörülmektedir. Sözleşme süresinin 5 yıl olması da göz önünde bulundurularak söz konusu cezai şartın sağlayıcı tarafından yapılan yatırımların bir karşılığı olduğu kanaatine varılmıştır..

I. SONUÇ

- 540 Yukarıda yapılan değerlendirmeler ışığında;

1. "Şampiyon Dağıtım Bayiliği Sözleşmesi"nin 2005/4 sayılı Motorlu Taşıtlar Sektöründeki Dikey Anlaşmalar ve Uyumlu Eylemlere İlişkin Grup Muafiyeti Tebliği dışında kalan tarım, hafriyat ve iş makinelerine yönelik ürünler bakımından 2002/2 sayılı Dikey Anlaşmalara İlişkin Grup Muafiyet Tebliği kapsamında grup muafiyetinden yararlandığına,

2. a) 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamına giren ürünler bakımından ise, bildirim konusu Sözleşme'nin 3.6. maddesinde yer alan "Bayi, sözleşme süresince belirtilen sözleşme konusu ürünler ve madde 1.2'de belirtildiği üzere listeye eklenerek, genişletilebilecek ürünlerle rekabet halinde bulunan ürünlerin,

08-33/422-148

550 *üretimini, ithalatını, dağıtımını, teşhirini ve satışını yapmayacağını, muvazaalı olarak bu yükümlülüğünü ihlal etmeyeceğini kabul ve taahhüt eder” şeklindeki hüküm dışında diğer sözleşme hükümlerinin 2005/4 sayılı Tebliğ kapsamında muafiyetten yararlandığına,*

b) 4054 sayılı Kanun’un 5. maddesinde sayılan şartların tamamını karşılaması nedeniyle, bildirim konusu Sözleşme’nin 3.6. maddesine bireysel muafiyet tanınmasına

OYBİRLİĞİ ile karar verilmiştir.